

UDK 341.81
pregledni članak
primljen 2. veljače 2004.

Vesna Popović, dipl. iur.,
mlađi asistent Pravnog fakulteta u Mostaru

KONZULI I KONZULARNI ODNOSI

U ovom radu autorica razmatra neka temeljna pitanja vezana uz materiju konzularnih odnosa.

Analizirajući Bečku konvenciju o konzularnim odnosima iz 1963. godine, ona ukazuje na relevantne činjenice i etape koje su potrebne za cjelokupni uvid u postupak uspostave konzularnih odnosa i konzularnih dužnosnika države šiljateljice u državi primateljici. Iz analize navedenog je vidljivo da se konzularni uredi otvaraju prvenstveno radi zaštite interesa vlastitih državljana u državi primateljici, bilo da oni u njoj imaju stalno ili privremeno boravište ili su na proputovanju.

Ključne riječi: konzularni odnosi, konzularni dužnosnici, Bečka konvencija o konzularnim odnosima.

I. UVOD

U povijesti je uloga konzula imala značajniju ulogu od njegovih današnjih klasičnih funkcija. Naime, interes vanjske trgovine i privrede zahtijevao je od razvijenih država imenovanje osoba koje bi bile u stanju rješavati sporove i pomagati trgovcima zemlje čije su interese zastupali. Poglavitito nakon raspada Rimskog Carstva mnogi su stranci osnivali svoja sjedišta u Carigradu i ostalim gradovima Bliskog istoka.¹ I u razdoblju feudalizma takva bi udruženja trgovaca koji su dolazili iz iste zemlje uvjetovala poseban status, tako da u XII. stoljeću posebni magistrati počinju dobivati status konzula (konzuli merkatori).²

Razvojem međunarodne trgovine u trinaestom i četrnaestom stoljeću naglo se počela razvijati uloga i status konzula, ne samo na području Sredozemlja već i u gradovima na obali Atlantika, Sjevernog mora i obalama Baltika. U to su doba konzuli obično bivali izabrani od strane lokalnih udruženja trgovaca, te su imali prvenstveni zadatak rješavati sporove trgovaca i pomoraca u stranim zemljama. U šesnaestom stoljeću korjenito se mijenja uloga konzula, oni postaju službenici samih država, te dobivaju određene imunitete i povlastice. Od izbornog tijela izabranog za rješavanje uglavnom trgovinskih odnosa konzularni dužnosnici postaju imenovano konzularno tijelo države šiljateljice koje dobiva i političke ovlasti.

¹ Bogdan Krizmar, *Diplomati i konzuli u starom Dubrovniku*, Zagreb 1957, str. 17.

² *Consules merkatorum* – predstavnici trgovaca, članovi trgovačkog suda, suci u privrednim sporovima. Vidi: Ante Romac, *Rječnik latinskih pravnih izraza*, Informator, Zagreb 1992, str. 109.

Iako u međuvremenu započinju otvaranja prvih diplomatskih predstavništava, što na određeni način umanjuje karakter uloge konzula, zbog ekspanzije međunarodne trgovine u osamnaestom stoljeću države su bile primorane obnoviti i osnažiti funkciju konzula, te se konzularni odnosi počinju uređivati dvostranim ugovorima.

II. POVJESNI RAZVOJ USTANOVE KONZULA

Jedna od najstarijih ustanova slična konzulatima je ustanova prostata-magistrata. Egipćani su u VI. stoljeću prije nove ere dopustili Grcima trgovcima da među sobom biraju tzv. prostate, jednu vrstu arbitara koji su sporove između grčkih građana rješavali na osnovi nacionalnog zakona.³ Postoji još jedna starogrčka ustanova, koja također ima sličnosti s ustanovom konzulata, prokseni. Oni su djelovali s ciljem pružanja zaštite stranim trgovcima koji su boravili na njihovom teritoriju, obavljali su pojedine javnobilježničke funkcije, brinuli se oko ostavine umrlih te pomagali svojim štićenicima u razvoju trgovine.

Rimska ustanova pretor peregrinus također se spominje kao prethodnica ustanove konzulata, ustanovljena je radi olakšanja trgovine. Pretori peregrinusi su bili jedna vrsta domaćeg suca koji su rješavali sporove između stranaca-peregrina⁴ i to po propisima koji su bili prilagođeni odredbama stranih zakona.⁵

Postoje pisani tragovi slične ustanove u Kini u VIII. stoljeću, gdje su postojali suci za sporove između kineskih i arapskih trgovaca.⁶

Iako su sve navedene ustanove po svojim funkcijama slične konzularnim, ipak se ne mogu smatrati pojavnim oblicima konzulata u pravom smislu te riječi. To su bili organi domaće države, a ne države čije su podanike štitali. Glavni zadatak im je bio olakšati teškoće koje su nastajale kretanjem trgovaca izvan granica svoje države.

Dubrovnik, jedan od osnivača ustanove konzula, već u XIII. stoljeću, točnije od 1278. do 1282. godine, ima svog prvog konzula u Brskovu, na rijeci Tari.⁷ a u XIV. stoljeću postoji široka mreža dubrovačkih konzula. Tad se pojavljuju i prvi propisi o organizaciji dubrovačke konzularne službe. Glava 60 «Zelene knjige» sadrži poseban dio pod nazivom «O propisima biranja konzula koji sude Dubrovčanima u Slavoniji, Bosni, Srbiji i Bugarskoj», gdje se jasno vide zadaci dubrovačkih konzula:

«Događa se često da Dubrovčani sklapaju međusobno pogodbe u zemljama Slavonije, a u kojima oni ne mogu utjerati dug od dužnika, jer bježe iz mjesta u mjesto, a o tome do tada nije bilo ništa propisano. Mjerodavnost konzula koje je imenovala općina dubrovačka i njihova vlast nisu bile utvrđene i omeđene i zbog toga Veliko vijeće donosi ove propise:

³ Miodrag Mitić, *Diplomatske i konzularne funkcije*, Suvremena administracija, Beograd 1978, str. 16. - 17.

⁴ *Peregrinus* – stranac, pripadnik druge države, slobodni stanovnici Rimskog carstva koji nisu imali rimsko građanstvo.

⁵ Poblize: Marijan Horvat, *Rimsko pravo*, Školska knjiga, Zagreb 1973, str. 53. - 54.

⁶ Vidi – Bogdan Krizman, isto, Zagreb 1957, str. 30.

⁷ Bogdan Krizman, isto, Zagreb 1957, str. 27. - 36. i bilješke na str. 284. - 287. (Dubrovački propisi iz XIV. stoljeća o konzulima). Autor ovdje spominje neke od prvih dubrovačkih konzula kao i neke od najstarijih propisa o uređenju dubrovačke konzularne službe.

Vijeće podjeljuje ovlast knezu s Malim vijećem da kako sada tako i ubuduće bira konzule i generalne konzule bez plaće u Slavoniji, Bosni, Srijemu i Bugarskoj, s boravištem u naprijed navedenim krajevima. Dakako, ako se tamo, u mjestu u kojem knez s Malim vijećem želi da postavi konzula, nalazi dubrovački plemić, moraju ga izabrati za konzula. Ako u istom mjestu živi više vlastela, bira se onaj koji je najprikladniji ako u mjestu nema vlastele, bira se najprikladniji pučanin.

Konzul mora ostati u službi tako dugo dok to hoće knez i Malo vijeće, a postupat će prema propisima koji se niže navode. Pored toga, knez i Malo vijeće čuvaju autoritet konzula, a na zahtjev dubrovačkog trgovca, u mjestu gdje ne postoji generalni konzul, mogu postaviti konzula ad hoc za određeni konkretni slučaj.

Konzul sudi s dva suca, koji se uzimaju iz redova vlastele, ako žive u tom mjestu, a ako ih tamo nema, pridaju mu se dostojni pučani. Sud mora saslušavati stranke u sporu, a sam konzul može izvršiti presudu koju sud donese. On može onog dužnika koji neće ili ne može platiti dug uhititi ili predati na čuvanje vjerovniku sve dok ne isplati dug. Ako mu se dužnik usprotivi, konzul ga može kazniti kaznom od 25 perpera.»⁸

Do početka XV. stoljeća razvijena je gusta mreža konzulata u Europi. Dvije su osnovne karakteristike konzulata u ovo doba:

1. konzuli su bili funkcionari birani od samih trgovaca i pomoraca, a ne organi države čije su podanike štitili,
2. oni su imali pravo samostalnog suđenja svojim sugrađanima – trgovcima i u građanskim i u krivičnim stvarima.⁹

Sve do XX. stoljeća konzularna služba u svim zemljama nije bila uvijek u okviru ministarstva vanjskih poslova. U Austriji konzuli potpadaju pod ministarstvo trgovine, u Francuskoj pod ministarstvo pomorstva, u Norveškoj pod ministarstvo unutarnjih poslova itd. Jačanje suvereniteta država i centralizacija njihovih tijela vlasti uzrokovali su sužavanje ovlasti i funkcija konzularnog predstavnika na europskom prostoru.

III. USPOSTAVA I VOĐENJE KONZULARNIH ODNOSA

Institucija konzula predstavlja jedan od najstarijih oblika međunarodnih odnosa. Riječ konzul potječe od latinske riječi «*consul*»¹⁰ i odnosi se na šefa konzulata, osoba ovlaštena obavljati konzularne funkcije i nadzirati njihovo obavljanje.¹¹ Konzularni odnosi uspostavljaju se na temelju pozitivnih propisa samih država i na osnovi međunarodnog prava. Taj dio međunarodnog prava kodificiran je Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima iz 1963. godine.¹²

⁸ Bogdan Krizman, op. cit., str. 29.

⁹ Vidi – Miodrag Mitić, isto., str.18.

¹⁰ U povjesti rimskog prava izraz «*consul*» ima drugo značenje, on predstavlja šefa upravne vlasti. Tako: Milan Bartoš, *Međunarodno javno pravo*, knjiga druga, Kultura, Beograd 1956, str. 536.

¹¹ Vidi – Vladimir Ibler, *Rječnik međunarodnog javnog prava*, Informator, Zagreb 1987, str. 139.

¹² Na temelju odluke Opće skupštine UN od 18. prosinca 1961. godine (Rezolucija 1685 – XVI) održana je u Beču, od 4. ožujka do 22. travnja 1963. godine, konferencija UN o konzularnim odnosima, kojoj su prisustvovali predstavnici 92 države, te predstavnici pojedinih međunarodnih organizacija. Konvencija je sklopljena 24. travnja 1963. godine, a stupila je na snagu 19. ožujka 1967. Uz konvenciju su i dva dodatna protokola koja se mogu dodatno potpisati. Prvi protokol uređuje podnošenje sporova o tumačenju ili primjeni Konvencije pred Međunarodni sud, a drugi (o stjecanju državljanstva) određuje da članovi diplomatskog, odnosno konzularnog predstavništva i članovi njihovih obitelji, koji nisu državljani države primateljice, ne stječu državljanstvo te države samim djelovanjem njezinog zakonodavstva.

Pozitivni propisi kojima se u Bosni i Hercegovini regulira uspostavljanje konzularnih odnosa, otvaranje konzularnih ureda i imenovanje konzularnih dužnosnika sadržani su u:

- Bečkoj konvenciji o konzularnim odnosima,
- Ustavu Bosne i Hercegovine.¹³

Bečka konvencija o konzularnim odnosima propisuje da se ugovaranjem diplomatskih odnosa između dvije zemlje implicira automatsko davanje pristanka uspostavi konzularnih odnosa, izuzev ako suprotno nije uglavljeno izričitom željom jedne od država stranaka u trenutku uspostave diplomatskih odnosa (Čl. 2. Bečke konvencije o konzularnim odnosima).¹⁴ Praksa pokazuje da se konzularni odnosi uglavnom reguliraju posebnim dvostranim ugovorima.¹⁵ Konvencija, također, određuje da prekid diplomatskih odnosa *ipso facto* ne povlači prekid i konzularnih odnosa. Vrijedi naglasiti da konzularni odnosi ne moraju biti uzajamni, tako da jedna država može imati svoje konzularne urede u drugoj državi, a da pritom ta druga država nema iste u prvoj državi.

Iako konzularni odnosi mogu postojati između dvije zemlje na temelju odredaba dvostranih ugovora, jasno je da je za otvaranje konzularnih ureda države šiljateljice potreban pristanak države primateljice. Naime, uspostava konzularnih odnosa ne smije se poistovjetiti s otvaranjem konzularnih ureda u državi primateljici, ona mora dati svoj pristanak za otvaranje konzularnih ureda na dijelu svog područja za sjedište konzularnog ureda, njegov razred i konzularno područje.¹⁶

Uglavnom se konzularni uredi otvaraju na onim područjima države primateljice na kojima su usredotočeni gospodarski interesi te potreba zaštite državljana države šiljateljice. Ponekad konzularni uredi imaju ovlasti na cijelom teritoriju države primateljice i to često kad država primateljica nema svog diplomatskog predstavništva. Moguće je da se samo konzularnom konvencijom kojom se uspostavljaju konzularni odnosi ujedno uglavljuje i sjedište konzularnog ureda, te konzularno područje istog. Ako takva odredba nije ugovorena, nužno je to pitanje riješiti novim dogovorom države šiljateljice i primateljice.¹⁷

¹³ Zakon o vršenju vanjskih poslova objavljen u Službenom listu Republike BiH br.19/92, stavljen je izvan snage a u pripremi je novi. Ustav BiH u čl. 5. st.3. daje ovlasti Predsjedništvu za vođenje vanjske politike BiH.

¹⁴ Poblize: Vladimir Todorović, *Međunarodna pravna pomoć, knjiga I*, Službeni glasnik, Beograd 1999, str. 252.

¹⁵ Primjeri nekih država koje su uspostavile konzularne odnose sklapanjem dvostranih ugovora:

- Konzularna konvencija između SAD-a i Meksika iz 1942; Konzularna konvencija između SAD-a i Filipina iz 1947; Konzularna konvencija između SAD-a i Irske iz 1950, Konzularna konvencija između SAD-a i Velike Britanije iz 1951;

- Konzularna konvencija između Velike Britanije i Norveške iz 1952; Konzularna konvencija između Velike Britanije i Francuske iz 1951; Konzularna konvencija između Velike Britanije i Švedske iz 1952, Konzularna konvencija između Velike Britanije i Grčke iz 1953;

- Konzularna konvencija između SSSR-a i Mađarske iz 1957; Konzularna konvencija između SSSR-a i Rumunjske iz 1957. Konzularni ugovor između SSSR-a i DR Njemačke iz 1957;

- Konzularna konvencija između Francuske i Italije iz 1955; Konzularna konvencija između Francuske i Švedske iz 1955; Konzularna konvencija između Austrije i SFRJ iz 1960 i dr.

¹⁶ Vidi – Bečka konvencija o konzularnim odnosima, čl. 4.

¹⁷ Konzularni ured države šiljateljice može obavljati konzularne funkcije u državi primateljici u ime neke treće države, ako se tome ne protivi država primateljica. Također, uz njezinu suglasnost, dvije ili više država mogu imenovati istu osobu za njihovog zajedničkog konzularnog dužnosnika u toj državi. Prema: Degan Vladimir Đuro, *Međunarodno pravo*, Rijeka 2000, str. 342.

Države katkad ne dopuštaju otvaranje konzularnih ureda i vršenje konzularnih funkcija na dijelu svog područja iz razloga nacionalne sigurnosti, a država primateljica može zatražiti i zatvaranje konzularnog ureda na pojedinom mjestu bez da se prekinu konzularni odnosi. Neovisno od konzularnih ureda, diplomatsko predstavništvo također može izvršavati konzularne funkcije sukladno čl. 3. Bečke konvencije o konzularnim odnosima. U današnje vrijeme većina diplomatskih predstavništava obavlja konzularne funkcije u okviru vlastitih konzularnih odjela, za što ne treba posebna suglasnost država primateljica, već su diplomatske misije dužne samo notificirati ministarstvima vanjskih poslova država primateljica imena članova predstavništva koji obavljaju konzularne funkcije (čl. 70. Bečke konvencije o konzularnim odnosima).

Konzularne funkcije mogu se obavljati u jednoj državi od strane konzularnog ureda ili diplomatskog predstavništva koju država šiljateljica ima u nekoj trećoj državi, a moguće je da konzularni ured jedne države u državi primateljici obavlja konzularne poslove i za neku treću državu ako je to treća država zatražila od države šiljateljice, a ona dala pristanak, te ako se tome ne protivi država primateljica (čl. 7 i 8 Bečke konvencije o konzularnim odnosima).

IV. IMENOVANJE KONZULARNIH DUŽNOSNIKA

Bečka konvencija o konzularnim odnosima definira konzularnog dužnosnika, uključujući i šefa konzularnog ureda, osobom koja je u tom svojstvu ovlaštena obavljati konzularne funkcije.¹⁸ Navedena konvencija pod konzularnim dužnosnikom podrazumijeva šefa konzularnog ureda, i to:

- generalnog konzula,
- konzula,
- vicekonzula,
- konzularnog agenta.

Također, Bečka konvencija o konzularnim odnosima razlikuje dvije kategorije konzularnih dužnosnika – karijerne tj. profesionalne konzularne dužnosnike (konzuli po zvanju) i počasne konzularne dužnosnike (počasne konzule – *consules electi*).¹⁹

Konzularni dužnosnici načelno trebaju biti državljani države šiljateljice. Ne mogu biti državljani države primateljice, izuzev uz izričitu suglasnost države primateljice (čl. 22. Bečke konvencije o konzularnim odnosima).

Država šiljateljica izdaje šefu konzularnog ureda *patentno pismo* (engl. *consular commission*; franc. *lettres de provision*) ili sličan akt u kojemu se potvrđuje njihovo svojstvo i navodi ime, kategorija i razred, konzularno područje i sjedište. Taj se akt diplomatskim ili drugim prikladnim putem dostavlja vladi države primateljice. Umjesto

¹⁸ Vidi pobliže: Svjetlana Berković, *Diplomatsko i konzularno pravo*, Zagreb 1997, str. 126. - 127.

¹⁹ Neki pisci upotrebljavaju i nazive «plaćeni i neplaćeni konzuli», no to nije točno jer i počasni konzul može biti plaćen na poseban način. Češće se u literaturi upotrebljavaju za konzule - državne službenike i naziv «konzuli od karijere» i «profesionalni konzuli», koji su uvjetno točni. Npr. ako se kod karijernog konzula radi o osobi koja je od karijere, što je prilično netočno, jer se za konzule šalju i poslovni ljudi koji se samo privremeno ili dok su na tom mjestu primaju državne službe. Točniji je naziv profesionalni konzul, ukoliko time se hoće naglasiti da ova vrsta konzula ne vrši istodobno drugo, osnovno zanimanje. Prema: Milan Bartoš, isto, str. 540.

takvog akta može se državi primateljici dostaviti i priopćenje (notifikacija)²⁰ ako ona to prihvaća.²¹

Ako država primateljica nema primjedaba na patentno pismo, dopustit će šefu konzularnog ureda države šiljateljice obavljanje njegovih funkcija davanjem odobrenja koje se naziva *egzekvatura*,²² u slučaju kada država primateljica odbije izdati egzekvaturu, tj. ne dopušta šefu konzularnog ureda obavljanje funkcija, ona nije dužna navesti razloge odbijanja, što potvrđuju i odredbe članka 12. Bečke konvencije o konzularnim odnosima.²³

Šef konzularnog ureda može započeti s izvršavanjem svojih funkcija tek nakon dobivanja egzekvature od države primateljice. Samo posjedovanje patentnog pisma nije dovoljna pretpostavka za izvršavanje konzularnih funkcija šefa konzularnog ureda. Ipak, do časa izdavanja egzekvature, šefu konzularnog ureda država primateljica može privremeno odobriti izvršavanje njegovih konzularnih funkcija, i to iz razloga što imenovanje konzula nema političke posljedice kao što je slučaj kod šefa diplomatskog predstavništva.

Uz šefove konzularnih ureda i druge konzularne dužnosnike Bečka konvencija o konzularnim odnosima definira i položaj konzularnih službenika²⁴ – konzularno osoblje i članova poslužnog osoblja, a poznaje i člana privatne posluge, pod kojim se izrazom podrazumijeva osoba uposlena isključivo u privatnoj službi pojedinog člana konzularnog ureda.

Bečka konvencija o konzularnim odnosima ne sadrži odredbe o razlozima mogućeg prekida konzularnih odnosa. Konzularni odnosi između dvije države prestaju voljom jedne ili i jedne i druge odnosne države. Svaki takav jednostrani čin proizlazi iz daleko složenijih i ozbiljnijih političkih razloga. Riječ je o jednostranom međunarodno-pravnom činu koji nastaje kao posljedica političkih kriza u bilateralnim odnosima među državama, gubitka međunarodnog subjektiviteta jedne od odnosnih država, ujedinjenje države primateljice s državom šiljateljicom, te voljom treće države koja je okupirala državu primateljicu.

Dužnost šefa konzularnog ureda može prestati na više načina, i to:²⁵

- povlačenjem konzula od strane države šiljateljice,
- povlačenjem egzekvature ili priopćenjem države primateljice da se određena osoba ne smatra članom konzularnog kora,
- prekidom konzularnih odnosa,
- ostavkom na tu dužnost,

²⁰ Jednostrani pravni posao kojim se službeno priopćava neka činjenica, neki događaj, npr: stupanjem na snagu novog zakona, stupanjem u funkciju novoga šefa države, objava rata i sl. Vidi pobliže: Vladimir Ibler, isto, str. 198.

²¹ Vidi – Juraj Andrassy, *Međunarodno pravo*, sedmo izdanje, Školska knjiga, Zagreb 1978, str. 298.

²² Exequatur (lat) - neka se vrši. To je akt države primateljice kojom ona dopušta djelovanje imenovanog konzularnog dužnosnika na njezinom teritoriju ili dijelu teritorija. Najčešće egzekvaturu izdaje šef države ili ministar vanjskih poslova države primateljice. Egzekvatura se uručuje šefu konzularnog ureda. Vidi pobliže: Vladimir Ibler, isto, str. 85.

²³ Tako je člankom 19. Zakona o vanjskim poslovima predviđeno da predsjednik Republike, na prijedlog ministra vanjskih poslova, izdaje egzekvaturu šefu stranog konzularnog ureda. Vidi – Zakon o vanjskim poslovima R Hrvatske, Narodne novine, br. 48/1996.

²⁴ Izrazom konzularni službenik označava se svaki član konzulata koji obavlja administrativne i tehničke poslove konzulata. Država šiljateljica imenuje sve osoblje po svojem nahodjenju, a država primateljica može tražiti da se broj osoblja kreće u granicama onoga što se smatra razumnim i normalnim s obzirom na okolnosti i uvjete koji vladaju na konzularnom području.

- smrću konzula,
- nestankom države.

U slučaju prekida konzularnih odnosa, bilo da do prekida dođe u doba mira ili zbog izbijanja ratnog stanja, država primateljica dužna je osigurati punu zaštitu članovima konzularnoga ureda i članovima njihove obitelji, također je dužna osigurati i zaštitu konzularnih prostorija, arhive i imovine konzulata.²⁶

V. KONZULARNE FUNKCIJE

Pojam konzularni odnos obuhvaća slobodnu uspostavu odnosa između dvije države (države primateljice i države šiljateljice) vezano za izvršavanje konzularnih funkcija od strane konzularnih ureda i konzularnih dužnosnika države primateljice na području države šiljateljice. Navedena konzularna sposobnost pripada ipso iure suvremenim državama, koje su ujedno i subjekti konzularnih odnosa.

Subjekti konzularnih odnosa imaju pravo izvršavati konzularne funkcije koje obuhvaćaju širok krug poslova i djelatnosti konzularnog ureda i konzularnih dužnosnika, odnosno konzularnih odjela i diplomatskih predstavnika koji u diplomatskom predstavništvu obavljaju konzularne funkcije. Suverena i samostalna država otvara konzularne urede u inozemstvu²⁷ radi obavljanja konzularnih funkcija utvrđenih Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima iz 1963. godine te pozitivnim propisima same države (ustavom, zakonom i sl), osobito radi:

- zaštite interesa države šiljateljice, njezinih građana i pravnih osoba u državi primateljici na svom konzularnom području;
- djelovanja na unapređivanju odnosa s državom primateljicom u području gospodarstva, kulture, znanosti i informacija u granicama svog konzularnog područja;
- izvješćivanje mjerodavnih državnih tijela u državi šiljateljici o prilikama i situaciji u području gospodarstva, kulture, znanosti i informacija na svom konzularnom području;
- obavljanje upravnih poslova, poslova iz područja unutarnjih poslova, obrane, matičarskih poslova, socijalne skrbi te pružanje pravne pomoći državljanima države šiljateljice u ostvarivanju radnih, socijalnih i ostalih prava i interesa u državi primateljici na svom konzularnom području;
- pružanje potrebne pravne pomoći pravnim osobama države šiljateljice u njihovu djelovanju u državi primateljici;
- obavljanja i drugih pravnih poslova za koje su ovlašteni zakonom i drugim propisima, a koji nisu zabranjeni zakonima i drugim propisima države

²⁵ Vidi – S. Avramov i M. Kreća, *Međunarodno javno pravo*, Savremena administracija, Beograd 2001, str. 166. - 167.

²⁶ Prema: Degan Vladimir Đuro, isto, str. 346

²⁷ Bosna i Hercegovina je kao međunarodno priznata država otvorila više konzularnih ureda, i to: generalne konzulate u Italiji, Norveškoj, Saveznoj Republici Njemačkoj (München, Stuttgart, Bonn), Turskoj; konzularna odjeljenja u Austriji, Belgiji, Hrvatskoj, SR Njemačkoj, Rusiji, Sloveniji, Švicarskoj, Velikoj Britaniji. Konzularne urede u BiH-i su otvorili: Bugarska, Hrvatska (Mostar, Tuzla i Banja Luk), SR Njemačka, Turska. Podaci uzeti sa: www.mvp.gov.ba/Ambesade_u_BiH_main.htm

primateljice, kojima se država primateljica ne protivi ili koji su utvrđeni međunarodnim ugovorima.²⁸

Konzularne funkcije moraju biti u skladu s međunarodnim pravom, tj. Bečkom konvencijom o konzularnim odnosima, odnosno međunarodnim sporazumima koji vrijede između dotičnih država prvenstveno dvostranim konzularnim konvencijama.

VI. ZAKLJUČAK

Konzularne funkcije su izrasle iz potrebe zaštite građana jedne države izvan njezinih granica, a prvenstveno zaštite interesa same države. Konzuli su obično bili pripadnici posebne konzularne službe, koja vrlo često nije ni bila u okviru nacionalne službe vanjskih poslova države. Konzularni odnosi su se do danas razvili u jedan širi pojam međudržavnih odnosa u kojima politički odnosi predstavljaju najbitniju, ali i ne jedinu nit u odnosima između dviju država. One su se proširile do te mjere da je nemoguće njezine funkcije određivati prema njihovom nositelju - konzulu, već ih zbog svojih specifičnih svojstava treba tretirati kao jednu posebnu skupinu funkcija službe vanjskih poslova jedne države na teritoriji druge. Jedna od najznačajnijih osobina konzularnih funkcija i konzularnih odnosa je izvjestan stupanj samostalnosti, ta samostalnost istovremeno je rezultat njihova značenja za interese države i njenih građana, zbog čega prežive i nadžive vrlo često i najteže političke potrese i krize između država. Održavanje konzularnih odnosa nije još postalo obveza država, ali je sve više prihvaćeno kao životna nužnost većine država, čiji međusobni odnosi postaju sve intenzivniji i suštinski širi.

Politika i trgovina, zaštita države i zaštita njezinih građana postaju jedna organska cjelina, između čijih dijelova je nemoguće praviti jasna razgraničenja, uz to rastu i međudržavni odnosi na polju kulture, znanosti, prosvjete, špota i drugih grana koje se slijevaju u opći tijek suvremenih odnosa među državama. Izraz tih tendencija je povezivanje diplomatskih i konzularnih funkcija u jednu nerazdvojnu cjelinu. Sve je to samo odraz jedinstvene vanjske politike suvremene države, njezine službe vanjskih poslova, čije ustanove, funkcije i ciljevi predstavljaju jednu nerazdvojnu cjelinu.

CONSUL AND CONSULAR RELATIONS

Summary

In this literary work the author contemplates some essential issues related to the matter of consulate relationships. Having analysis of The Vienna Convention on Consulate Relationships from 1963, it points to the relevant facts and stages which are necessary for overall insight into the process of establishing of consulate relationships and setting of consulate officials of a country sender to a country receiver. Analyzing the aforementioned, it is visible that consulate offices are primarily being opened because of the protection of interests of their own citizens in a receiving country, regardless of the fact that they have either permanent or temporary residency or they just travel through.

Key words: consular relations, consulate officials, The Vienna Convention on Consulate Relationships.

²⁸ Vidi: Svjetlana Berković, isto, str. 175. - 181.